

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. І.І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра конституційного права та правосуддя

АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ

Методичний посібник

*Для студентів економіко-правового факультету
Спеціальність: 081 «Право»
Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)*

Одеса
Фенікс
2020

УДК 347.965.9

А 28

Укладачі:

Пілюк С. В. – к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та правосуддя;

Кузнєцова З. В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя;

Левенець А. В. – к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та правосуддя

Рецензенти:

Валах В. В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін;

Ромашкін С. В. – к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та правосуддя

*Рекомендовано до друку вченою радою
економіко-правового факультету
(протокол № 2 від 21 жовтня 2020 р.)*

А 28 **Адвокатура в Україні** : методичний посібник / для студентів економіко-правового факультету ОНУ ім. І.І. Мечникова : укл.: С. В. Пілюк, З. В. Кузнєцова, А. В. Левенець. – Одеса : Фенікс, 2020. – 61 с.

УДК 347.965.9

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни «Адвокатура в Україні»	12
3. Зміст лекцій, плани семінарських і практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів та методичні вказівки	13
4. Змістовий модуль I	13
5. Контрольні питання до змістового модулю I	27
6. Змістовий модуль II	29
7. Контрольні питання до змістового модулю II	45
8. Питання до заліку з навчальної дисципліни «Адвокатура в Україні»	47
9. Список рекомендованих джерел до вивчення курсу навчальної дисципліни	53

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вибіркова навчальна дисципліна «Адвокатура України» в навчальному плані економіко-правового факультету кафедри конституційного права та правосуддя має складну специфіку: з одного боку, дисципліна повинна озброїти студента знаннями про систему, завдання, організацію та діяльність адвокатури, а з іншого – знання повинні мати застосування до життєвих ситуацій.

Таке викладання певним чином позначається на стилі проведення семінарських занять, які мають на меті:

- поглиблення і закріплення знань, одержаних студентами на лекціях з курсу, а також в ході самостійної роботи з підручниками, монографічною та нормативною літературою;
- опанування змісту нормативних джерел шляхом їх наукового тлумачення та в процесі застосування до конкретних життєвих ситуацій;
- одержання практичних навиків роботи з документами шляхом складання юридичних документів;
- підготовка до семінарських занять включає використання лекційного матеріалу; вивчення рекомендованої нормативної та наукової монографічної літератури: практичне застосування законодавства при вирішенні конкретних ситуацій, що виникають у зв'язку з діяльністю судових і правоохоронних органів; підготовку за пропозицією викладача доповідей, оглядів, наукових повідомлень тощо.

Основними формами роботи на семінарських заняттях є: виступи з питань плану семінарського заняття, які мають поєднувати виклад теоретичного матеріалу з аналізом відомої студентам практики застосування певних норм законодавства України; розв'язання запропонованих викладачем ситуаційних завдань; обговорення дискусійних питань теми: складання проектів юридичних документів, що пов'язані з функціонуванням судових органів; складання тестів.

Перевірка знань здійснюється на основі оцінювання повноти правильності виконання завдань. При оцінці усної відповіді студента, участі в обговоренні дискусійних питань, враховується здатність студента аргументувати власну позицію, викладати матеріал логічно та послідовно. Крім того, студент має продемонструвати:

- належний рівень оперування теоретичного матеріалу, наведеного в навчальній та рекомендованій монографічній літературі, лекціях;
- здатність до застосування системного, порівняльного, історичного, формально-логічного та інших методів аналізу запропонованої проблеми;
- чітке знання та вміння тлумачити норми Конституції України, Законів України та підзаконних нормативно-правових актів.

При розв'язанні ситуаційних завдань, складанні проектів юридичних документів, студент повинен:

- провести фактичний та юридичний аналіз обставин справи;
- обґрунтувати висновки посиланням на відповідні матеріальні та процесуальні норми законодавства України;
- прокоментувати використані правові норми.

Юристу необхідно вміти використовувати державні інституції, створені для захисту прав та інтересів учасників суспільного життя, що охороняється Конституцією та законами. Таким чином, курс «Адвокатура України» є складовою юридичної освіти.

Предметом курсу є основи організації та діяльності адвокатури в Україні.

З урахуванням права кожної людини на правову допомогу в ст. 59 Конституції України передбачено, що для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Тому **метою даного курсу** є опанування студентами знань з організації та діяльності адвокатури, вміння орієнтуватися у законодавстві під час захисту прав та законних інтересів та складання процесуальних документів, що використовуються адвокатом під час здійснення професійних обов'язків, аналіз законопроектів «Про адвокатуру» та бачення перспектив розвитку. Вивчення цього курсу створює умови для формування наукового уявлення про систему адвокатури в Україні і закладає підґрунтя для здійснення практичної діяльності як юриста-правозахисника.

Для досягнення цієї мети ставляться певні **завдання**: викладач повинен професійно читати лекції, проводити практичні заняття, виносити на розгляд студентів актуальні та дискусійні питання щодо діяльності адвокатури, студенти ж повинні плідно готуватися та брати

активну участь при роботі на практичних заняттях, писати реферати та курсові роботи, брати участь у наукових студентських конференціях. Програмою курсу також передбачається самостійна підготовка студентів.

Процес вивчення навчальної дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Загальних:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Фахових загальних:

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК9. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.

СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

Спеціальних фахових:

- Знання предмету та системи курсу «Адвокатура в Україні».
- Здатність здійснювати аналіз законодавчих актів і норм, що регулюють формування та діяльність органів адвокатури в Україні.
- Уміння виявляти ефективні механізми співробітництва судових, правоохоронних органів та органів адвокатури.
- Знання окремих галузей адвокатської діяльності.
- Знання основних принципів функціонування адвокатури в Україні.
- Уміння розкривати зміст адвокатської діяльності у різних видах судочинства.
- Здатність розмежовувати поняття адвокат, правозахисник та представник.

В процесі вивчення дисципліни студенти мають продемонструвати наступні **результати навчання**:

- Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання (РН02).
- Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (РН03).
- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми (РН04).

- Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю (PH05).
- Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин (PH08).
- Самостійно визначати обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно отриманих рекомендацій (PH09).
- Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію (PH10).
- Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло (PH12).
- Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних (PH15).
- Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права (PH15).
- Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (PH20).
- Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки (PH21).
- Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях (PH22).
- Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (PH23).

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Адвокатура України» посідає самостійне місце в системі інших навчальних дисциплін і виступає складовою частиною системи права України. Курс «Адвокатура України» тісно пов'язаний з такими дисциплінами як «Історія держави та права України», «Теорія держави та права», «Кримінальне право» та «Кримінальний процес», «Цивільне право» та «Цивільний процес», «Господарське право» та «Господарський процес», «Виконавче провадження» та іншими. Як одні, так і інші процесуальні права регулюють суспільні відносини, які виникають у сфері здійснення правосуддя, побудовані на одних і тих самих принципах, мають одну конституційну основу.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальна вибіркова дисципліна «Адвокатура в Україні» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу (КМСОНП).

Дана система запроваджується з метою удосконалення системи контролю якості знань студентів, сприяння формуванню системних та систематичних знань, стабільної самостійної роботи впродовж семестру, підвищення об'єктивності оцінювання знань та адаптації до вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (ECTS).

Оцінювання знань студентів повинно сприяти реалізації низки завдань, зокрема:

- підвищення мотивації студентів до системного навчання впродовж семестру та навчального року, переорієнтація їх цілей з отримання позитивної оцінки на формування системних, стійких знань, умінь та навичок;
- відповідність переліку, форм, та змісту контрольних заходів вимогам КМСОНП;
- відкритість контролю, яка базується на ознайомленні студентів на початку вивчення дисципліни переліком, формами та змістом контрольних завдань, критеріями та порядком їх оцінювання;
- подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується виконанням індивідуальних завдань із застосуванням модульної системи оцінювання, іспиту;
- розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей студентів, розвитку їх творчого мислення, та підвищення ефективності навчального процесу.

Ця дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу студенти складають залік. На залік виносяться вузлові питання, типові і комплексні завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх при вирішенні практичних завдань.

Оцінювання знань студентів здійснюється шляхом виконання ін-

дивідуальних завдань, які включають *поточний (модульний ЗМ1, ЗМ2) та підсумковий контроль*.

Результати контрольних завдань оцінюються за 100-бальною системою.

За результатами оцінювання змістового модуля студентам виставляються бали.

Максимальна кількість балів, що може набрати студент за один ЗМ дорівнює 30-ти балам. За два змістовних модулі студент може одержати максимум 60 балів (по 30 балів за кожний ЗМ).

Під час викладання матеріалу лекцій лектор може здійснювати контрольні опитування студентів. Максимальна оцінка, яку студент може отримати за ці опитування складає 20 балів.

Параметри	Змістовий модуль 1 (ЗМ1)	Змістовий модуль 2 (ЗМ2)	Підсумковий модуль
Оцінка в балах	0–30	0–30	0–40

Орієнтовні форми контролю знань на семінарських заняттях та їх оцінка:

- доповідь (виступ на задану тему) – до 5 балів;
- доповнення доповіді – до 3 балів;
- експрес опитування – до 3 балів;
- колоквиум – до 4 балів;
- самостійна робота – до 4 балів;
- домашня робота – до 4 балів;
- есе (короткі відповіді на запитання) – до 3 балів;
- тестування (з набору суджень вибрати вірні) – до 3 балів;
- реферат (змістова письмова робота на задану тему з аналізом літератури та висновками) – до 3 балів;
- участь в дискусії – до 2 балів;
- підсумкова контрольна робота – до 5 балів.

У випадку відсутності студента на лекції або семінарському занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати пропущене заняття шляхом написання реферату на тему, задану викладачем (але не більше половини від загальної кількості балів).

кості лекцій та семінарських занять). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. За 10 днів до початку екзаменаційної літньої сесії викладач припиняє приймати відпрацювання.

Таким чином, за цю дисципліну студентом може бути отримано максимально 100 балів. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання студента відображаються у заліковій книжці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90–100	A	відмінно
85–89	B	добре
75–84	C	
70–74	D	задовільно
60–69	E	
35–59	FX	
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ»**

№	Назва теми	Види занять, години			
		Лекції	Практ. та семін.	СРС	Всього
<i>Змістовий модуль 1.</i> Загальні засади діяльності адвокатури в Україні					
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА					
1.	Історія становлення адвокатури	4	-	4	8
2.	Поняття та сутність інституту адвокатури в Україні	5	6	4	15
3.	Організація діяльності адвокатури в Україні	6	6	4	16
4.	Етичні основи діяльності адвоката	4	1	6	11
	Разом за змістовим модулем 1	19	13	18	50
<i>Змістовий модуль 2.</i> Процесуальний статус адвоката					
ОСОБЛИВА ЧАСТИНА					
5.	Адвокат у кримінальному судочинстві	5	4	4	13
6.	Адвокат у цивільному судочинстві	6	5	3	14
7.	Адвокат у господарському судочинстві	5	4	4	12
8.	Адвокат у адміністративному судочинстві	5	-	4	8
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА					
9.	Інститут адвокатури в зарубіжних країнах	2	-	4	8
	Разом за змістовим модулем 2	23	13	19	55
	ВСЬОГО	42	26	37	105

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Змістовий модуль I

Загальні засади діяльності адвокатури в Україні

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ТЕМА 1.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ АДВОКАТУРИ

Лекція (2 год)

Виникнення адвокатури та її розвиток у стародавні часи. Зародження адвокатської професії у зарубіжних країнах. Основні етапи та риси розвитку адвокатури на Україні. Формування адвокатури на Україні у XIV–XVI століттях. Судовий захист за Литовськими статутами. Регулювання адвокатської діяльності в проекті кодексу «Права, по которим судиться малоросійський народ». Запровадження адвокатури як самостійного правового інституту в результаті судової реформи 1864 р. Присяжні та приватні повірені. Організація адвокатури у радянський період історії України.

Самостійна робота (4 год.)

1. Зародження адвокатської професії в зарубіжних країнах.
2. Зародження адвокатської професії в Україні.
3. Історичний шлях розвитку української адвокатури до 1917 р.
4. Розвиток інституту адвокатури з 1917 року. Основні нормативні акти, що регулюють діяльність адвокатури в цей період.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Розглядаючи дану тему студент повинен отримати знання щодо основних етапів розвитку інституту адвокатури з моменту її зародження по сьогоднішній день. Адвокатура України як важливий інститут державного будівництва пройшла декілька непростих історичних ета-

пів становлення, організації, історичного розвитку, удосконалення та реорганізації, які представляють велику наукову значимість.

Метою даної лекції є розкриття передумов виникнення адвокатури в Україні, зроблена спроба показати її роль і місце серед юридичних інститутів того часу, специфічні форми її діяльності, а також висвітлити умови, в яких розвивався безпосередньо інститут адвокатури, які перепони в цьому становленні були з боку законодавства.

Історія становлення та розвитку діяльності інституту адвокатури України в початковий період свого зародження та в умовах розвитку суспільства та держави, аналіз діяльності адвокатури на тому чи іншому етапі її розвитку; теоретичне осмислення її місця та ролі, вивчення уроків історичного досвіду.

Для дослідження головного напрямку передбачається вирішення наступних завдань:

- вивчити та розкрити історичні передумови формування та розвитку адвокатури України;
- розкрити роль та особливості даного інституту в період Російської імперії до і після проведення Судової реформи 1864 року, показати ефективність його роботи, взаємодію із суспільством та т. д.;
- сформулювати загальні висновки та практичні рекомендації по використанню історичного досвіду в сучасному реформуванні органів адвокатури.

Нормативні акти та література

1. Адвокатура в Україні: правові основи. Організаційні засади. Адвокат у судочинстві. Оплата праці. Оподаткування. Міжнародні засади. К., 2000. 208 с.
2. Алейніков Г. І. Роль адвокатури в формуванні української державності. *Українська державність: становлення, досвід, проблеми* : зб. наук. ст. (за матеріалами ХІІ Харк. політол. читань). Х., 2001. С. 47–48.
3. Бакаянова Н. М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти : монографія. Одеса : «Юридична література», 2017. 357 с.
4. Бакаянова Н. М. Незалежність адвоката: сутність, межі, гарантії. *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1-2. С. 37–38. URL: <http://unba>.

odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf

5. Бірюкова А. М. Адвокатура України в умовах глобалізації : монографія. Київ, 2019. 423 с.
6. Довбищенко М. Українська адвокатура Волині литовсько-польської доби XVI–XVIII ст. : монографія. Київ, 2019. 288 с.
7. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України : монографія. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с.
8. Іваницький С. О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 800 с.
9. Кони А. Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Избранные произведения. М., 1956. 357 с.
10. Макарчук В. С. Історія світової та вітчизняної адвокатури : навч. посіб. Львів, 2019. 308 с.
11. Остапенко Т. О. Становлення та розвиток адвокатури у радянській Україні (1919–1939 рр.). *Митна справа*. 2015. № 5 (101). С. 8–14.
12. Стоянов А. Н. История адвокатуры у древних народов. Харьков : «Университетская типография», 1869. 310 с.
13. Шинкаренко С. О. Історія адвокатури України. *Правові, управлінські та економічні аспекти трансформації сучасного громадянського суспільства* : тези допов. Всеукр. наук.-практ. конф., Київ 25 березня 2016 р. У 2 ч. Ч. I / М-во культури України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Видав. Центр КНУКіМ, 2016. С. 326–330.

ТЕМА № 2.
**ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ
ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ**

Лекція (2 год.)

Поняття адвокатури в Україні, її завдання та роль у суспільному житті. Правове регулювання діяльності адвокатури в Україні. Структура, значення та основні положення Закону України «Про адвокатуру». Конституційні основи здійснення правової допомоги в Україні. Відносини адвокатури з Міністерством юстиції України, місцевими органами державного управління. Вимоги, що ставляться до осіб, які мають право займатися адвокатською діяльністю. Порядок отримання свідцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. Правове положення помічника адвоката. Права та обов'язки адвоката та його помічника. Оплата праці адвоката та його помічника. Проблеми надання безкоштовної правової допомоги за призначенням. Принципи та гарантії адвокатської діяльності. Поняття та види адвокатської діяльності. Підстави припинення адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця, її правове значення. Поняття та види дисциплінарної відповідальності адвоката.

Семінар (2 год.)

1. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття та принципи адвокатури в Україні, її завдання.
2. Вимоги, що ставляться до осіб, які мають право займатися адвокатською діяльністю. Порядок отримання свідцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.
3. Набуття адвокатом іноземної держави права на заняття адвокатською діяльністю в Україні. Особливості статусу адвоката іноземної держави.
4. Правове положення помічника та стажиста адвоката.
5. Права та обов'язки адвоката та його помічника.
6. Конституційні основи здійснення правової допомоги в Україні.
7. Договір про надання правової допомоги: поняття, значення.
8. Принципи адвокатської діяльності.
9. Гарантії адвокатської діяльності.
10. Поняття та види адвокатської діяльності .

11. Адвокатський запит.
12. Надання адвокатом безоплатної правової допомоги.
13. Адвокатська таємниця, її правове значення.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат за однією із тем:

1. Значення принципу незалежності в адвокатській діяльності.
2. Оплата роботи адвоката за надання правової допомоги в кримінальних справах за призначенням.
3. Адвокатська таємниця.
4. Оподаткування діяльності адвокатів.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ВИСТУПІВ ТА ДОПОВІДЕЙ

Самостійна робота (4 год.)

1. Поняття інституту адвокатури та роль адвокатів у здійсненні правосуддя.
2. Правове регулювання діяльності адвокатури України.
3. Структура, значення, основні положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
4. Поняття та завдання адвокатури в Україні.

Методичні вказівки до вивчення теми

Розглядаючи дану тему студент повинен отримати знання щодо поняття та організації діяльності адвокатури в Україні, зрозуміти її завдання та визначити роль у суспільному житті. Для ефективної підготовки студент повинен буде проробити велику кількість нормативних актів, головним серед яких безумовно є Закон України «Про адвокатуру». В даному законі закріплені загальні організаційні положення щодо адвокатури в Україні, а саме:

- вимоги, що ставляться до осіб, які мають право займатися адвокатською діяльністю;
- порядок отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю;
- права та обов'язки адвоката та його помічника;
- принципи та гарантії адвокатської діяльності;
- поняття та види адвокатської діяльності;
- правове положення помічника адвоката;

- підстави припинення адвокатської діяльності;
- поняття та види дисциплінарної відповідальності адвоката;
- відносини адвокатури з Міністерством юстиції України, місцевими органами державного управління.

Студент повинен знати процедуру здачі кваліфікаційного іспиту у регіональній кваліфікаційно-дисциплінарній комісії адвокатури: які документи та куди подаються, протягом яку строку вони розглядаються, на якій підставі можуть відмовити у здачі кваліфікаційного іспиту, які питання виносяться на кваліфікаційний іспит.

Окрім цих загальних питань організації адвокатури в Україні в рамках цієї теми ми розглянемо досить проблемне та актуальне питання сьогодення – оплата праці адвоката та його помічника; якою вона повинна бути, які фактори впливають на її розмір; проблеми надання безкоштовної правової допомоги за призначенням – кому надається, хто сплачує і в якому розмірі, яким нормативним актом регулюється, проаналізуємо досвід зарубіжних країн з метою внесення пропозицій щодо вирішення цього питання.

16 листопада 2000 р. Конституційний Суд України виніс рішення у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатово Г. І. щодо офіційного тлумачення положень ст. 59 Конституції України, ст. 44 Кримінального процесуального кодексу України, ст. 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника), згідно з яким до участі у судовому процесі допускається як адвокат, так і фахівець в галузі права.

Також слід приділити особливу увагу питанню адвокатської таємниці; з якого та по який час вона діє; які питання входять в її предмет; яку інформацію слід відносити до адвокатської таємниці, а яку – до конфіденційної інформації, у чому різниця понять „адвокатська таємниця” та „конфіденційна інформація”; випадки, коли адвокатська таємниця може бути розголошена; її правове значення.

Нормативні акти та література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змін. та доп. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 59.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.

3. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 9. Ст. 62 (втратив чинність).
4. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
5. Положення про помічника адвоката: Затв. рішенням Ради адвокатів України від 25.09.2015 р. № 113 із змін. та доп. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-07-25-polozhennya-109_5b597bee364e2.pdf.
6. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю: Затв. рішенням Ради адвокатів України від 01.06.2018 р. № 80. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Rishennya/Polojennya_pro_stajuvannya.pdf.
7. Основні положення про роль адвокатів: Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. *Адвокатура в Україні*. К.: Юрінком Інтер, 2000.
8. Рішення конституційного суду України від 16 листоп. 2000 року щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 КПК України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення.
9. Бакаянова Н. М. До розуміння та застосування терміну «професійна правнича допомога». *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1–2. С. 23–24. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
10. Бакаянова Н. М. Незалежність адвоката: сутність, межі, гарантії. *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1–2. С. 37–38. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
11. Бочуляк Н. І. Принципи адвокатури як основоположні засади діяльності адвокатського самоврядування. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. Вип. 21. С. 34–41.
12. Горбань Н. С. Гарантії адвокатської діяльності: поняття, генеза, значення. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 2. С. 284–289. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_2_58.
13. Джабурія О. О. Щодо правового регулювання договору про надання правової допомоги у Законі України «Про адвокатуру та

- адвокатську діяльність». *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1–2. С. 32–33. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
14. Заднепровский А. Принцип презумпции невиновности и адвокатская тайна. *Юридическая практика*. № 41 (251).
- Кузнецова З. В. Конституційні обмеження прав та свобод людини і громадянина. *Матеріали 74-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова* (м. Одеса, 27–29 листопада 2019 р.) / відп. ред. А. В. Смітох ; ред. кол. Н. Л. Кусік, А. В. Левенець, Т. В. Степанова та ін. Одеса : Фенікс, 2019. С. 43–46.
15. Левенець А. В. Нормативно-правові гарантії муніципальних прав людини в Україні. *Правова держава*. 2018. № 29. С. 30–35.
16. Меліхова Ю. О. Основні проблеми та напрямки вдосконалення інституту адвокатури в Україні на сучасному етапі розвитку. *Наше право*. 2017. № 3. С. 159–164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2017_3_29.
17. Пілюк С. В. Кваліфікована юридична допомога як гарантія правового захисту. *Матеріали 73-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова* (28–30 листопада 2018 р.). Одеса, 2018. С. 56–58.

ТЕМА № 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

Лекція (2 год.)

Організаційні форми діяльності адвокатури. Індивідуальна адвокатська практика. Колегіальна адвокатська діяльність (адвокатські бюро та адвокатські об'єднання). Принципи організації та діяльності адвокатських об'єднань. Принцип верховенства права. Принцип незалежності та взамовідносин між адвокатурою та органами влади та управління. Принцип конфіденційності та адвокатська таємниця. Принцип гуманізму та демократизму. Порядок реєстрації адвокатських об'єднань, їх правовий статус. Регіональні кваліфікаційно-дисци-

плінарні комісії адвокатури як органи адвокатського самоврядування: їх завдання, порядок утворення, структура та повноваження. Атестаційна та дисциплінарна палати кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури. Правове становище Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури: завдання, порядок утворення, склад та повноваження. Спілки та асоціації адвокатів України. Завдання, форми діяльності, членство в Спілці. Структура Спілки адвокатів України. Формування та компетенція керівних органів Спілки.

Семінар (2 год.)

І. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Організаційні форми діяльності адвокатів.
2. Правове положення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.
3. Правове положення Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури: завдання, порядок утворення, склад та повноваження.
4. Засади та завдання адвокатського самоврядування.
5. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України.
6. Організаційні форми адвокатського самоврядування.
7. Конференція адвокатів регіону.
8. Рада адвокатів регіону.
9. З'їзд адвокатів України.
10. Рада адвокатів України.
11. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
12. Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю.
13. Припинення права на заняття адвокатською діяльністю.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат за однією із тем:

1. Відмінності адвокатського бюро від адвокатських об'єднань.
2. Єдина професійна організація адвокатів України в контексті Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

ІІ. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ВИСТУПІВ ТА ДОПОВІДЕЙ

Самостійна робота (4 год.)

1. Організаційні форми діяльності адвоката.
2. Засади та завдання адвокатського самоврядування.

3. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України.
4. Єдиний реєстр адвокатів України.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

В рамках підготовки до даного семінарського заняття студент повинен розумітися на організаційних формах діяльності адвокатури, знати головні відмінності індивідуальної адвокатської практики від колегіальної адвокатської діяльності (адвокатські бюро та адвокатські об'єднання), володіти найважливішими принципами організації та діяльності адвокатських об'єднань (принцип верховенства права, принцип незалежності та взаємовідносин між адвокатурою та органами влади та управління, принцип конфіденційності та адвокатська таємниця, принцип гуманізму та демократизму).

Особливу увагу серед усіх питань цієї теми слід приділити порядку реєстрації адвокатських об'єднань, які необхідно подати документи для їх реєстрації та в які строки, яким нормативним документом регулюється ця процедура, визначити правовий статус адвокатських об'єднань.

Також ми розглянемо правовий статус органів адвокатського самоврядування – регіональні кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: їх завдання, порядок утворення, структура та повноваження. Студент повинен знати компетенцію та повноваження, організаційні основи роботи атестаційної та дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Правове становище Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури: завдання, порядок утворення, склад та повноваження.

Заплановано обговорення статусу спілки адвокатів України. Завдання, форми діяльності, членство в Спілці. Структура Спілки адвокатів України. Формування та компетенція керівних органів Спілки.

Володіючи певним об'ємом знань та розглянувши найголовніші питання щодо організації діяльності адвокатури, студентам буде запропонована дискусія на тему: «Необхідність створення єдиної професійної організації адвокатів в Україні».

Нормативні акти та література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.
2. Правила адвокатської етики: Затв. рішенням звітно-виборного з'їзду адвокатів України 09.06.2017 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.
3. Статут недержавної некомерційної професійної організації «Національна асоціація адвокатів України»: Затв. рішенням установчого з'їзду адвокатів України 17.11.2012 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/statut_naau.pdf.
4. Положення про Раду адвокатів України: Затв. установчим з'їздом адвокатів України 17.11.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001418-12#Text>.
5. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури: Затв. рішенням звітно-виборного з'їзду адвокатів України 09.06.2017 р. URL: <https://vkdkka.org/wp-content/uploads/2017/11/PolojennyaProVKDKKA2017.pdf>.
6. Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність: Затв. рішенням Ради адвокатів України № 120 від 30.08.2014 р. із змін та доп. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2017-11-15-polozhennya-257_5a-3933737f17a.pdf.
7. Джабурія О. О. Окремі проблемні аспекти створення та діяльності адвокатського об'єднання. *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1–2. С. 39–42. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
8. Наджафлі Е. М. Основні організаційно-функціональні принципи здійснення адвокатської діяльності (відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). *Юридичний бюлетень*. 2018. Вип. 8. С. 371–380. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2018/8_2018/55.pdf.
9. Слива Л. В. Адвокатське самоврядування в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Цивілістична процесуальна думка*. 2015. № 1. С. 102–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tsprv_2015_1_26.

ТЕМА № 4. ЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Лекція (2 год.)

Поняття та значення правил адвокатської етики. Дія Правил адвокатської етики за предметом, колом осіб та в часі. Основні принципи адвокатської етики. Незалежність. Дотримання законності. Домінантність інтересів клієнта. Неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами. Конфіденційність. Компетентність та добросовісність. Чесність та порядність. Повага до адвокатської професії. Культура поведінки. Обмежене рекламування діяльності адвокатів. Етичні норми відносин адвоката з клієнтами. Етика поведінки адвоката при відмові від подальшої роботи з клієнтом. Етичні норми взаємин між адвокатами. Етичні норми відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики. Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.

Самостійна робота (6 год.)

1. Поняття і значення правил адвокатської етики. Дія правил адвокатської етики за предметом, колом осіб та в часі.
2. Принципи адвокатської етики.
3. Етичні норми відносин адвоката з клієнтами.
4. Етичні норми відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу.
5. Етичні норми взаємин між адвокатами.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Питання, які хвилюють сьогодні як адвокатів, так і суспільство, відносно адвокатури – це правила і стандарти адвокатської поведінки і професійної діяльності. У всьому світі така проблематика об'єднується терміном «адвокатська етика». Саме тому при законодавчому регулюванні питань адвокатської етики виникає багато проблем. При їх вирішенні зростає роль правових способів, які могли б удосконалити дані правила і стандарти адвокатом в своїй практичній діяльності.

На сьогодні в Україні існує досить вдала систематизована законодавча база, яка регулює діяльність адвокатури і питання адвокатської етики також. Глибока робота науковців і юристів знайшла своє законо-

давче відображення в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». У нім відмічений той факт, що в своїй професійній діяльності адвокат повинен строго дотримуватися законодавства України, міжнародних актів про права і свободи людини, правил адвокатської етики, бути завжди справедливим і принциповим, чесним і уважним до людей, строго охороняти адвокатську таємницю, завжди і скрізь берегти чистоту звання адвоката. Але, на жаль, не всі адвокати виконують всі ці перераховані вимоги закону.

Вказаним проблемам в юридичній літературі приділялася велика увага. Одну з перших спроб показати значення етичних вимог для правосуддя можна віднести до Коні А. Ф., який в етичності шукав спосіб «попередити нанесення шкоди суду», протиставити державній байдужості чуйне відношення до людини, впливати на розвиток дійсної і широкої людяності в суді.

Метою лекції є визначити роль адвокатської етики на сучасному етапі розвитку адвокатури в Україні, розкрити зміст поняття «Адвокатська етика», дати правову характеристику певним правилам етики адвоката, а також визначити підстави і умови відповідальності за порушення етичних правил.

Нормативні акти та література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.
2. Правила адвокатської етики: Затв. рішенням звітно-виборн. з'їзду адвокатів України 09.06.2017р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.
3. Кодекс поведінки європейських адвокатів: Прийнятий на пленарній сесії Ради адвокатських асоціацій та правових товариств Європи 28 жовтня 1988 року із змін. та доп. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf).
4. Адвокатська етика. *Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск*. Одеса, 2019. URL: https://kdka.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/voa-AE-2019-OBL_.pdf.
5. Адвокатська етика в мережі інтернет. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2016/04/Advokatska-etyka-merezhi-Internet_17_11_2018_2.pdf.

- Корнієнко І. В. Адвокатська етика у науковій спадщині Є. В. Васьковського. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 48. С. 461–467. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2163/Kornienko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Пілюк С. В. Етичні основи адвокатської діяльності. *Матеріали 74-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова*, 27–29 листоп. 2019 р. Одеса : Фенікс, 2019. С. 52–54.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ І

1. Виникнення адвокатури та її розвиток у стародавні часи.
2. Зародження адвокатської професії у зарубіжних країнах.
3. Основні етапи та риси розвитку адвокатури на Україні.
4. Формування адвокатури на Україні у XIV–XVI століттях. Судовий захист за Литовськими статутами. Регулювання адвокатської діяльності в проекті кодексу «Права, по котрым судится малоросийский народ».
5. Запровадження адвокатури як самостійного правового інституту в результаті судової реформи 1864 р. Присяжні та приватні повірені.
6. Організація адвокатури у радянський період історії України.
7. Поняття та принципи адвокатури в Україні, її завдання.
8. Правове регулювання діяльності адвокатури в Україні. Структура, значення та основні положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
9. Вимоги, що ставляться до осіб, які мають право займатися адвокатською діяльністю. Порядок отримання свідцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.
10. Набуття адвокатом іноземної держави права на заняття адвокатською діяльністю в Україні. Особливості статусу адвоката іноземної держави.
11. Правове положення помічника та стажиста адвоката.
12. Права та обов'язки адвоката та його помічника.
13. Конституційні основи здійснення правової допомоги в Україні.
14. Принципи адвокатської діяльності.
15. Гарантії адвокатської діяльності.
16. Поняття та види адвокатської діяльності.
17. Адвокатський запит.
18. Надання адвокатом безоплатної правової допомоги.
19. Адвокатська таємниця, її правове значення.
20. Організаційні форми діяльності адвокатів.

21. Правове положення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.
22. Правове положення Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури: завдання, порядок утворення, склад та повноваження.
23. Засади та завдання адвокатського самоврядування.
24. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України.
25. Організаційні форми адвокатського самоврядування.
26. Конференція адвокатів регіону.
27. Рада адвокатів регіону.
28. З'їзд адвокатів України.
29. Рада адвокатів України.
30. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
31. Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю.
32. Припинення права на заняття адвокатською діяльністю.
33. Поняття та значення правил адвокатської етики. Дія Правил адвокатської етики за предметом, колом осіб та в часі.
34. Основні принципи адвокатської етики. Незалежність. Дотримання законності. Домінантність інтересів клієнта. Неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами. Конфіденційність. Компетентність та добросовісність. Чесність та порядність. Повага до адвокатської професії. Культура поведінки. Обмежене рекламування діяльності адвокатів.
35. Етичні норми відносин адвоката з клієнтами. Етика поведінки адвоката при відмові від подальшої роботи з клієнтом.
36. Етичні норми взаємин між адвокатами.
37. Етичні норми відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу.
38. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
39. Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.

Змістовий модуль II

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

ТЕМА № 5.

АДВОКАТ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Лекція (2 год.)

Конституційні основи здійснення адвокатом функції захисту від обвинувачення у кримінальному судочинстві. Процесуальне положення захисника у кримінальному процесі. Обов'язкова участь захисника у кримінальному процесі. Права та обов'язки адвоката. Формування правової позиції по справі. Участь адвоката у суді першої інстанції. Прийняття адвокатом доручення на ведення кримінальної справи. Порядок запрошення, призначення та усунення захисника від участі у справі. Відмова від захисника та його заміна. Обставини, що виключають участь адвоката у якості захисника у справі. Участь адвоката у досудовому слідстві та судовому розгляді кримінальної справи. Діяльність адвоката-захисника в апеляційному провадженні. Діяльність адвоката-захисника в касаційному провадженні. Правова позиція захисника у кримінальній справі. Колізія позицій захисника та підзахисного. Адвокат – представник потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному процесі.

Семінар (2 год.)

1. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Процесуальне положення захисника у кримінальному процесі.
2. Обов'язкова участь захисника у кримінальному процесі.
3. Права та обов'язки адвоката.
4. Участь адвоката у суді першої інстанції.
5. Порядок запрошення, призначення та усунення захисника від участі у справі. Відмова від захисника та його заміна.
6. Обставини, що виключають участь адвоката у якості захисника у справі.
7. Діяльність адвоката-захисника в апеляційному провадженні.
8. Діяльність адвоката-захисника в касаційному провадженні.
9. Правова позиція захисника у кримінальній справі. Колізія позицій захисника та підзахисного.

10. Адвокат – представник потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному процесі.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат за однією із тем:

1. Сутність права на вільний вибір захисника та його значення в адвокатській діяльності.
2. Участь адвоката в кримінальній справі за призначенням. Справа Солдатова.
3. Обвинувальна діяльність адвоката-представника потерпілого.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ВИСТУПІВ ТА ДОПОВІДЕЙ

III. ЗАДАЧІ.

Ситуація 1

Підзахисний Л. у конфіденційній бесіді з адвокатом Д. визнав себе винним у скоєнні злочину, проте відмовився визнавати себе винним перед слідством та судом. Підзахисний наполягав, що слідство не має необхідного об'єму доказів його вини; отже, він має шанс бути виправданим за вироком суду. Л. просив адвоката зайняти активну позицію з виявлення обставин, що вказують на його невинність, та допомагати йому правильно формулювати доводи під час провадження по кримінальній справі.

Чи законні інтереси Л.? Чи має адвокат підтримувати таку позицію підзахисного?

Ситуація 2

Обвинувачений Ф. відмовився від захисту. Проте, слідчий відповідно до ст. 45, 47 КПК України призначив Ф. захисника. Призначеному захиснику – адвокату Н. обвинувачений Ф. пояснив, що не бажає ні захисту, ні захисника. На всі доводи адвоката щодо необхідності участі захисника в даній справі та захисту від обвинувачення в загалі, Ф. реагував відмовою від захисту, зазначаючи, що особисто проти участі адвоката Н. він не заперечує, але ніяких бесід із захисником він вести не буде.

Як має поводити себе адвокат в описаній ситуації?

Висловіть міркування стосовно процесуальної позиції, яку має зайняти захисник обвинуваченого Ф.?

Ситуація 3

Адвокат Б., здійснюючи захист підсудного Г. в захисній промові під час судових дебатів зазначила, що при доказаності обвинувачення кваліфікувати дії підсудного слід по ст. 119 КК України, а не по ст. 115 КК України, за якою обвинувачений був підданий до суду. Підсудний Г. свою вину у скоєнні злочину не визнав та просив суд винести виправдувальний вирок.

Вироком суду Г. був визнан винним у скоєнні злочину, при цьому його дії було перекваліфіковано зі ст. 115 на ст. 119 КК України, враховуючи доводи адвоката Б.

Г. оскаржив вирок до апеляційного суду. Судова палата з кримінальних справ апеляційного суду скасувала вирок суду 1-ої інстанції з підстав неповноти судового слідства та направила справу на новий розгляд.

Висловить міркування стосовно колізії між правовими позиціями захисника і підзахисного.

Порушення яких саме норм законодавства України допущено адвокатом?

Ситуація 4

Потерпілий по кримінальній справі громадянин С. звернувся із заявою в прокуратуру Суворовського району м. Одеси, в якій зазначив, що до нього прибув адвокат М. та в ході бесіди вимагав скласти заяву про відсутність будь-яких претензій до його підзахисного – обвинуваченого Д. та відмовитись від раніше наданих свідчень. При цьому адвокат загрожував потерпілому неприємностями за його місцем роботи.

Які принципи адвокатської діяльності порушені адвокатом?

Ситуація 5

Адвокатом-представником потерпілого С. при ознайомленні із матеріалами досудового слідства було заявлено клопотання про доповнення слідства – проведення декількох слідчих дій.

Клопотання адвоката С. слідчий задовольнив. Після проведення слідчих дій, слідчий надав можливість потерпілому та його представнику-адвокату С. ознайомитись з усіма додатковими матеріалами. Дослідивши додаткові матеріали, адвокат С. звернувся до слідчого із вимогою ознайомитись з усією справою.

Чи є законною вимога адвоката?

Ситуація 6

Адвокат П. за дорученням клієнта – ТОВ “Автомотоспорт” склав цивільний позов, відповідно до якого слідчий визнав ТОВ “Автомотоспорт” цивільним позивачем у кримінальній справі.

Проте, під час судового розгляду справи клієнт відмовився підтримувати цивільний позов, втративши інтерес до розгляду кримінальної справи. Адвокат за дорученням клієнта просив цивільний позов залишити без розгляду.

Після вступу вироку суду до законної сили, ТОВ “Автомотоспорт” знов звернулося до адвоката П. з проханням допомогти стягнути з засуджених сумми, що відповідає заподіяній шкоді.

Чи існує передбачена законом можливість допомогти клієнту?

Ситуація 7

Якими документами підтверджується повноваження захисника на участь у справі, який не є членом адвокатського об’єднання:

- свідоцтвом про право на заняття адвокатською діяльністю;
- угодою про надання послуг захисника в кримінальному процесі;
- дорученням на участь у справі;
- свідоцтвом про право на заняття адвокатською діяльністю та угодою чи дорученням на участь у справі;
- свідоцтвом про право на заняття адвокатською діяльністю, угодою про надання послуг захисника в кримінальному процесі та дорученням на участь у справі;
- документами, визначеними спеціальним законом, яким цим особам надано право брати участь у кримінальному судочинстві захисником;
- адвокат, який не є членом адвокатського об’єднання, не може бути допущений до участі у справі як захисник.

Ситуація 8

Які документи має пред’явити захисник адміністрації установи, де перебуває під арештом підозрюваний чи обвинувачений, для отримання побачення зі своїм підзахисним:

- свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю;
- угоду про надання послуг захисника в кримінальному процесі;
- постанову особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора, судді, а суду – ухвали про допуск його як захисника до справи.

Самостійна робота (6 год.)

1. Відмова від захисника та його заміна у кримінальному процесі.
2. Права та обов'язки захисника у кримінальному процесі.
3. Обставини, що виключають участь захисника у кримінальній справі.
4. Правова позиція захисника у кримінальній справі. Колізія позицій захисника та підзахисного.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Спеціальну частину курсу «Адвокатура в Україні» ми починаємо вивчати з теми «Адвокат у кримінальному судочинстві».

У Конституції України за адвокатом закріплено здійснення функції захисту від обвинувачення у кримінальному судочинстві.

Вивчення цієї теми також розпочнемо з визначення процесуального положення захисника у кримінальному процесі та відмінності від процесуального положення адвоката у цивільному судочинстві. Права та обов'язки адвоката. Формування правової позиції по справі.

Законодавством передбачено шість обставин, при яких участь захисника у кримінальному процесі обов'язкова.

Участь адвоката у суді першої інстанції.

Прийняття адвокатом доручення на ведення кримінальної справи. Порядок запрошення, призначення та усунення захисника від участі у справі.

Відмова від захисника та його заміна.

Студентам буде запропоновано дискусію на тему: «Право на вільний вибір захисника та його значення для адвокатської діяльності».

Розглянемо в ході семінарського заняття обставини, що виключають участь адвоката у якості захисника у справі.

Участь адвоката у досудовому слідстві та судовому розгляді кримінальної справи.

Розглянемо основні повноваження та завдання адвоката-захисника під час участі в апеляційному провадженні, процесуальні строки подання апеляційної скарги.

Розглянемо основні повноваження та завдання адвоката-захисника під час участі в касаційному провадженні, процесуальні строки подання касаційної скарги.

Необхідно визначити якою має бути правова позиція захисника у

кримінальній справі та що на неї впливає. Колізія позицій захисника та підзахисного, чим вона загрожує.

Визначення адвоката – представника потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному процесі.

Нормативні акти та література:

1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змін. та доп. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 59.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості ВРУ*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59. *Принципи адвокатської діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект*, 283 Конституції України, статті 44 Кримінального процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) від 16.11.2000 р. № 13-рп/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 47. Ст. 2045.
6. Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03#top>.
7. Про затвердження роз'яснення щодо наявності конфлікту інтересів при наданні правової допомоги клієнтам з різним процесуальним статусом в кримінальних провадженнях: Рішення Ради адвокатів України від 15.11.2019 р. № 120. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-11-15-r-shennya-rau-120_5def734362b20.pdf.
8. Оверчук С. В. Відвід адвоката в кримінальному процесі внаслідок

- конфлікту інтересів. *Часопис національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2018. № 1 (17). URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2018/n1/18osvcki.pdf>.
9. Святоцька В. О. Забезпечення своєчасного допуску адвоката до підзахисного як найважливіша гарантія реалізації права на правову допомогу в кримінальному процесі. *Науковий вісник Міжнарод. гум. ун-ту. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 18. Т. 1. С. 87–90.
10. Тітко І. А. Конфлікт інтересів у кримінально-процесуальних правовідносинах. *Науковий вісник Ужгород. нац. ун-ту. Серія Право*. 2014. Випуск 29. Т. 2. С. 201–204.

ТЕМА № 6.

АДВОКАТ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Лекція (2 год.)

Адвокат як представник інтересів фізичних та юридичних осіб у цивільному процесі. Його процесуальне положення. Прийняття доручення на ведення цивільної справи. Підготовка адвоката-представника позивача до участі в цивільній справі. Складання позовної заяви, її форма та зміст, порядок подання. Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов. Обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві. Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підготовка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині судового засідання, участь у розгляді справи по суті.

Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні.

Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні.

Діяльність адвоката при перегляді цивільних справ за нововиявленими обставинами.

Семінар (2 год.)

1. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Адвокат як представник інтересів фізичних та юридичних осіб у цивільному процесі.
2. Підготовка адвоката-представника позивача до участі в цивільній справі. Складання позовної заяви, її форма і зміст, порядок подання.

3. Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов.
4. Обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві.
5. Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підготовка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині судового засідання, участь у розгляді справи по суті.
6. Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні.
7. Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні.

Для докладнішого розгляду зазначених питань пропонується підготувати реферат на тему:

"Оскарження адвокатом рішення суду в апеляційному чи касаційному порядку при розбіжності з позицією довірителя: процесуальні та етичні аспекти".

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ВИСТУПІВ ТА ДОПОВІДЕЙ.

III. ЗАДАЧІ.

Ситуація 1

Громадянин Краснов В.І. заявив позов до громадянина Білова Т.О. про стягнення заборгованості в розмірі 1000 грн. При цьому, Краснов В.І. уклав угоду про надання правової допомоги з адвокатом Грачовим Т.Т., яким було здійснено весь комплекс необхідних процесуальних дій з представництва прав та законних інтересів Краснова В.І. в суді. Рішенням суду у зазначеній справі позов Краснова В.І. задоволено частково, вирішено з Білова Т.О. стягнути суму в розмірі 950 грн.

Однак Краснов В.І. залишився незадоволеним рішенням суду та відмовився оплатити адвокату Грачову 5% розміру гонорару – відповідно до незадоволених 5% позовних вимог.

Чи відповідає точка зору гр-на Краснова В.І. законодавству України?

Проаналізуйте ситуацію на підставі Правил адвокатської етики, опишіть можливі дії адвоката в даній ситуації.

Ситуація 2

Адвокат Дорошенко В.В. виступав представником громадянки Граченко І.І. у цивільній справі за позовом Граченко І.І. до Стукаленко Л.Л. про визнання договору недійсним та стягнення суми збитків.

В судовому засіданні адвокат Дорошенко В.В., підтверджуючи свої повноваження на представництво інтересів клієнта, представив суду угоду про надання правової допомоги, в якій було зазначений об'єм повноважень адвоката.

Адвокат-представник відповідача Плющенко Б.Б. звернув увагу суду на неможливість допущення Дорошенко В.В. до участі в справі, оскільки повноваження представника мають бути підтверджені нотаріально посвідченою довіреністю.

Проаналізуйте ситуацію на підставі цивільно-процесуального законодавства України.

Самостійна робота (5 год.)

1. Правові підстави участі адвоката в цивільному процесі.
2. Процесуальне положення адвоката у цивільному судочинстві.
3. Процесуально-правове становище адвоката при веденні цивільних справ у суді першої інстанції.
4. Обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Вивчення цієї теми ми повинні розпочати з визначення процесуального положення адвоката, його прав та обов'язків, які закріплені в цивільно-процесуальному кодексі України.

Підготовка адвоката-представника позивача до участі в цивільній справі. Документи, які підтверджують повноваження адвоката у цивільному процесі. Складання позовної заяви, її форма та зміст, порядок подання.

Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов.

Законодавець передбачив обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві.

Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підготовка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині

судового засідання, участь у розгляді справи по суті.

Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні: повноваження, завдання та строки.

Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні: повноваження, завдання та строки.

Діяльність адвоката при перегляді цивільних справ за нововиявленими обставинами.

Нормативні акти та література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змін. та доп. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 59.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
5. Бек У., Добош З. Основні стадії доказової діяльності адвоката у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 1. С. 4-7. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/2.pdf>.
6. Єфіменко М.Ю. Оформлення повноважень адвоката в цивільному процесі. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 7. С. 181-188.
7. Немиш П. Адвокатське представництво у цивільному процесі на прикладі України та європейських країн. URL: <https://unba.org.ua/publications/4648-advokats-ke-predstavnictvo-u-civil-nomu-procesi-na-prikladi-ukraini-ta-evropejs-kih-krain.html>.
8. Світлична Г.О. Адвокат у цивільному судочинстві: процесуальне становище, підстави та форми надання правової допомоги. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2016. Випуск 2. Т. 1. С. 99-103.
9. Шпак М.В. Професійне представництво адвоката у цивільному процесі: монографія. Харків, 2020. 224 с.

ТЕМА № 7.

АДВОКАТ У ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Лекція (2 год.)

Правові основи участі адвоката-представника у господарському судочинстві. Складання позовної заяви. Відгук на позов та зустрічний позов. Роль адвоката у досудовому врегулюванні господарських спорів. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції. Доказування у господарському процесі. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.

Семінар (2 год.)

1. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ

1. Правові основи участі адвоката-представника у господарському судочинстві.
2. Складання позовної заяви. Відгук на позов та зустрічний позов.
3. Роль адвоката у досудовому врегулюванні господарських спорів.
4. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції.
5. Доказування у господарському процесі.

Самостійна робота (4 год.)

1. Особливості участі адвоката у господарському процесі.
2. Порівняльна характеристика ролі адвоката в господарському процесі на різних стадіях справи.
3. Перспективи нормативного визначення статусу адвоката в господарському процесі.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Вивчення цієї теми ми повинні розпочати з визначення процесуального положення адвоката, його прав та обов'язків, які закріплені в Господарському процесуальному кодексі України.

Підготовка адвоката-представника позивача до участі в господарській справі. Документи, які підтверджують повноваження адвоката у господарському процесі. Складання позовної заяви, її форма та зміст, порядок подання.

Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов.

Законодавець передбачив обставини, що виключають участь за-хисника у господарському судочинстві.

Особливості участі адвоката у господарському судочинстві.

Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підго-товка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині судового засідання, участь у розгляді справи по суті.

Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні: повноваження, завдання та строки. Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні: повноваження, завдання та строки.

Нормативні акти та література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змін. та доп. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 59.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.
3. Господарський процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
4. Горецький О. Адвокат і медіатор – друзі навіки? *Юридична газета online*. 06 лютого 2020 р. URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksper-ta/advokat-i-mediator--druzi-naviki.html>.
5. Канарик Ю.С. Проблеми процесуального представництва в госпо-дарському судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 146-148. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/42.pdf.
6. Савченко О. Досудове врегулювання господарських спорів. *Під-приємництво, господарство і право*. 2016. №6. С. 66-70. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/06/14.pdf>.
7. Святоцька В.О. Специфіка правового статусу адвоката та проблемні питання його участі в господарському процесі: аналіз українсько-го законодавства й адвокатської практики. *Прикарпатський юри-дичний вісник*. 2015. Вип. 1(7). С. 38-42. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1_2015/11.pdf.
8. Фляжнікова Я.В. Чи торкнулась монополія адвокатури госпо-дарського процесу? *Право і суспільство*. 2018. № 5. Част. 2. С. 62-67. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/5_2018/part_2/12.pdf.

ТЕМА № 8.

АДВОКАТ У АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Лекція (1 год.)

Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві. Документи, що підтверджують повноваження адвоката-представника. Участь адвоката у адміністративному суді першої інстанції та при перегляді судових рішень по адміністративних справах. Дії адвоката-представника з підготовки скарги у провадженні за винятковими обставинами та її подання до Верховного Суду України.

Самостійна робота (6 год.)

1. Поняття представництва у адміністративному судочинстві. Підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.
2. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві.
3. Участь адвоката у адміністративному суді першої інстанції.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Вивчення цієї теми ми повинні розпочати з визначення процесуального положення адвоката, його прав та обов'язків, які закріплені в Кодексі адміністративного судочинства України.

Підготовка адвоката-представника позивача до участі в адміністративній справі. Документи, які підтверджують повноваження адвоката у адміністративному процесі. Складання позовної заяви, її форма та зміст, порядок подання.

Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов. Особливості участі адвоката у адміністративному судочинстві. Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підготовка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині судового засідання, участь у розгляді справи по суті. Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні: повноваження, завдання та строки.

Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні: повноваження, завдання та строки.

Нормативні акти та література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змін. та доп. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 59.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.
3. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної ради України*. 2005. № 35–37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Єфіменко М. Ю. Правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві. *Електронна бібліотека юридичної літератури Правознавець*. 2013. URL: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/12199/%CC>.
5. Захарченко Д. М. Особливості правового статусу адвоката як учасника адміністративних процесуальних правовідносин. *Наукова думка сучасності і майбутнього* : матер. XXXIII Всеукр. практ.-пізнав. інтернет-конфер. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/64-tridtsyat-tretya-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/839-osoblivosti-pravovogo-statusu-advokata-yak-uchasnika-administrativnikh-protseualnikh-pravovidnosin>.
6. Капля О. Забезпечення права на правову допомогу як принцип адміністративного судочинства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 107–111. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/8/23.pdf>.
7. Коліушко І., Куйбіда Р. Становлення адміністративного судочинства: деякі проблеми перехідного періоду. *Адвокат*. 2005. № 9. С. 3–6.
8. Маринів Н. А. Адвокат як суб'єкт доказування в адміністративному судочинстві України при вирішенні податкових спорів. *Právna veda a prax: výzvu moderných európskych integračných procesov*. 2015. 27–28 листопада. С. 146–149. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13058/1/Maryniv_146-149.pdf.
9. Чудик Н. Правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 77–82. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/7624/1/%d0%a7%d1%83%d0%b4%d0%b8%d0%ba%20%d0%9d.pdf>.

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

ТЕМА № 9.

ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Лекція (1 год.)

Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Великобританії. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України. Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури США. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України. Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Німеччини. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України. Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Франції. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.

Самостійна робота (6 год.)

1. Адвокатура Великобританії.
2. Адвокатура США.
3. Адвокатура Франції.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Адвокатура – єдиний незалежний і найважливіший правовий інститут демократичної держави. Саме їй відведена почесна місія стояти на варті основоположних прав громадян і їх об'єднань. Від того, наскільки адвокатура організована, законодавчо захищена, залежить і упевненість кожного громадянина в своєму благополуччі.

Нормативну основу лекції склали нормативно-правові акти, що регулюють діяльність адвокатури в Україні та у Франції, Англії, Німеччині, США.

Метою запланованої лекції виступає комплексний порівняльно-правовий аналіз найуспішніших моделей адвокатури у світі та адвокатури України.

В рамках визначених напрямків передбачається вирішити наступні завдання:

- виявити основні тенденції та механізми розвитку адвокатури у різних країнах світу;

- визначити сутність адвокатської діяльності та роль адвокатури на сучасному етапі;
- виявити проблеми допуску до адвокатської діяльності;
- розглянути проблеми правового характеру, які притаманні чинному законодавству про адвокатуру;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз інституту адвокатури;
- підвести підсумки по здійсненому дослідженню, позначити сучасну проблематику адвокатури, запропонувати шляхи реформування адвокатури в Україні, враховуючи позитивний досвід адвокатури різних країнах світу.

Нормативні акти та література:

1. Адвокатура в России : учебник для вузов / под ред. Демидовой Л.А., Сергеева В.И. М.: ЗАО Юстицинформ, 2005. С. 47–69.
2. Вільчик Т.Б. Системи органів адвокатського самоврядування в країнах Європейського Союзу: Італія, Німеччина, Франція. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 2 (5). С. 38–45. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/Vilchuk5.pdf>.
3. Власихин В.А. Юридическая профессия и юридическое образование в США. *Юрфак*. 2000. № 8.
4. Власов А. А., Куксин И. Н. Адвокат в судопроизводстве. М.: Норма, 2005. 304 с.
5. Гловацький І.Ю. Адвокатура зарубіжних країн. Англія. Німеччина. Франція. Київ : Атіка, 2007. 588 с.
6. Кучерена А.Г. Адвокатура : учебник. М.: Юристь, 2004. 351 с.
7. Лубшев Ю. Адвокатура в России : учебник. М.: ООО «Профобразование», 2001.
8. Переверза І.М. Загальнотеоретичні підходи до моделювання адвокатської діяльності : дис. ... канд. юр. наук: 12.00.01 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2016. 240 с.
9. Файнгольд І.Д. Зарубіжний досвід контролю за адвокатською діяльністю та можливості його використання в Україні. *Європейські перспективи*. 2017. № 2. С. 91–95.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ II

1. Процесуальне положення захисника у кримінальному процесі.
2. Обов'язкова участь захисника у кримінальному процесі.
3. Права та обов'язки адвоката.
4. Участь адвоката у суді першої інстанції.
5. Порядок запрошення, призначення та усунення захисника від участі у справі. Відмова від захисника та його заміна.
6. Обставини, що виключають участь адвоката у якості захисника у справі.
7. Діяльність адвоката-захисника в апеляційному провадженні.
8. Діяльність адвоката-захисника в касаційному провадженні.
9. Правова позиція захисника у кримінальній справі. Колізія позицій захисника та підзахисного.
10. Адвокат – представник потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному процесі.
11. Адвокат як представник інтересів фізичних та юридичних осіб у цивільному процесі.
12. Підготовка адвоката-представника позивача до участі в цивільній справі. Складання позовної заяви, її форма та зміст, порядок подання.
13. Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов.
14. Обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві.
15. Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підготовка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині судового засідання, участь у розгляді справи по суті.
16. Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні.
17. Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні.
18. Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві. Повноваження адвоката як процесуального представни-

ка у адміністративному судочинстві. Документи, що підтверджують повноваження адвоката-представника.

19. Участь адвоката у адміністративному суді першої інстанції та при перегляді судових рішень по адміністративних справах. Дії адвоката-представника з підготовки скарги у провадженні за винятковими обставинами та її подання до Верховного Суду України.
20. Правові основи участі адвоката-представника у господарському судочинстві. Складання позовної заяви. Відгук на позов та зустрічний позов. Роль адвоката у досудовому врегулюванні господарських спорів.
21. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції. Доказування у господарському процесі.
22. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.
23. Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Англії. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.
24. Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури США. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.
25. Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Німеччини. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.
26. Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Франції. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Історичні етапи формування та розвитку інст-ту адвокатури в світі.
2. Історичний шлях розвитку української адвокатури до 1917 р.
3. Розвиток інституту адвокатури з 1917 року. Основні нормативні акти, що регулюють діяльність адвокатури в цей період.
4. Правові основи діяльності адвокатури в Україні.
5. Міжнародні стандарти адвокатської діяльності.
6. Поняття інституту адвокатури та роль адвокатів у здійсненні правосуддя.
7. Система принципів адвокатури: інституціональні, організаційні, функціональні.
8. Принципи діяльності адвокатури за Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: загальна характеристика.
9. Принцип конфіденційності в адвокатській діяльності: національне правове регулювання.
10. Принцип конфіденційності адвокатської діяльності у практиці Європейського суду з прав людини.
11. Принцип уникнення конфлікту інтересів у діяльності адвокатури: національне правове регулювання та міжнародні стандарти.
12. Право на професійну правничу допомогу як елемент права на захист особи.
13. Доступ до професії адвоката в Україні: вимоги та обмеження, процедура складання кваліфікаційного іспиту.
14. Доступ до професії адвоката в зарубіжних країнах: основні моделі та загальна характеристика.
15. Функції адвокатури: поняття, система і змістовна характеристика.
16. Особливості статусу адвоката іноземної держави при занятті адвокатською діяльністю в Україні.
17. Стажист адвоката. Порядок проходження стажування в Україні.
18. Особливості проходження стажування у адвоката в зарубіжних країнах.

19. Єдиний реєстр адвокатів України: порядок ведення, внесення інформації та змін.
20. Гарантії адвокатської діяльності: міжнародні та нац. стандарти.
21. Інститут імунітету та недоторканості адвоката в Україні.
22. Професійні права адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.
23. Професійні обов'язки адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.
24. Професійні права та обов'язки адвокатів у зарубіжних країнах: порівняльно-правова характеристика.
25. Види адвокатської діяльності в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правова характеристика.
26. Правовий статус помічника адвоката: права та обов'язки.
27. Особливості юридичної відповідальності адвоката в Україні.
28. Самоврядування адвокатської професії. Міжнародно-правові стандарти з питань адвокатського самоврядування.
29. Правові засади адвокатського самоврядування в Україні.
30. Системи органів адвокатського самоврядування у зарубіжних країнах: основні моделі та порівняльно-правова характеристика.
31. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури України: порядок формування, структура та повноваження.
32. Підстави та порядок притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, види дисциплінарних стягнень в Україні.
33. Міжнародні стандарти в сфері дисциплінарної відповідальності адвоката.
34. Стадії дисциплінарного провадження щодо адвоката в Україні: загальна характеристика процедур та прав учасників.
35. Види дисциплінарних стягнень, які застосовуються до адвокатів в Україні та зарубіжних країнах: порівн.-правова характеристика.
36. Система органів адвокатського самоврядування в Україні: види та розподіл компетенції.
37. Зупинення, припинення та відновлення права на заняття адвокат-

- ською діяльністю в Україні: підстави, порядок, наслідки.
38. З'їзд адвокатів України: статус, повноваження, порядок роботи.
 39. Рада адвокатів України. Порядок формування та повноваження.
 40. Рада адвокатів регіону. Порядок формування та повноваження.
 41. Ревізійні комісії адвокатури: види, порядок формування та повноваження.
 42. Конференція адвокатів регіону: статус, повноваження, порядок роботи.
 43. Національна асоціація адвокатів України: завдання, порядок формування, структура, компетенція.
 44. Акти органів адвокатського самоврядування та Нац. асоціації адвокатів України: види, юридична сила та порядок прийняття.
 45. Фінансове забезпечення органів адвокатського самоврядування в Україні.
 46. Організаційно-правові форми діяльності адвокатури України: види та загальна характеристика.
 47. Адвокатське бюро та адвокатське об'єднання як організаційно-правові форми діяльності адвокатури України: порядок реєстрації та організації роботи.
 48. Договір про надання правової допомоги: предмет, права і обов'язки сторін, форма, строк.
 49. Підстави та правові наслідки відмови в укладенні договору про надання правової допомоги.
 50. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання клієнтом договору про надання правової допомоги.
 51. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання адвокатом договору про надання правової допомоги. Обов'язки адвоката при розірванні договору.
 52. Міжнародні стандарти етики професійних відносин адвоката з клієнтом та їх імплементація в законодавчу модель України.
 53. Особливості оплати праці адвоката в Україні: принцип розумності у визначенні розміру гонорару.
 54. Формування гонорарної політики адвоката на міжнародному та національному рівнях.

55. Спілки та асоціації адвокатів. Громадські об'єднання адвокатів та їх місце у системі адвокатури України.
56. Міжнародні громадські об'єднання адвокатів: види, статус, особливості функціонування.
57. Норми професійної етики як специфічний регулятор адвокатської діяльності.
58. Загальна характеристика Правил адвокатської етики України, правові наслідки їх порушення.
59. Поняття та предмет адвокатської таємниці. Гарантії забезпечення адвокатської таємниці за законодавством України.
60. Підстави та наслідки правомірного розкриття адвокатської таємниці за законодавством України.
61. Деонтологічні аспекти відносин адвоката із судовими, правоохоронними та іншими державними органами.
62. Етичні аспекти взаємин між адвокатами та органами адвокатського самоврядування.
63. Принципи поведінки адвокатів у соціальних мережах.
64. Особливості рекламування адвокатської діяльності в Україні та зарубіжних країнах.
65. Порядок підвищення кваліфікації адвокатами України.
66. Юридична відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики в Україні.
67. Повноваження адвоката під час розгляду кримінальних справ у судах різних інстанцій.
68. Випадки обов'язкової участі захисника у кримінал. провадженні.
69. Порядок призначення, обрання, тимчасового признач. захисника.
70. Відмова адвоката від здійснення захисту. Відмова від захисника та його заміна у кримінальному провадженні.
71. Поняття, сутність та основні елементи тактики захисту. Принципи тактики та методики захисту.
72. Принцип професійної компетентності у діяльності адвокатури.
73. Тактика та методика адвокатської діяльності на стадії досудового розслідування.

74. Процесуальні гарантії діяльності адвоката в кримінальному провадженні.
75. Принцип незалежності адвокатури та його правові гарантії.
76. Особливості діяльності адвоката на стадії досудового врегулювання господарських спорів в Україні.
77. Адвокат в конституційному судочинстві: права, обов'язки, особливості участі.
78. Особливості участі адвоката у процедурі медіації в Україні та зарубіжних країнах.
79. Адвокатський запит: сутність та значення.
80. Адвокатського досьє: поняття, типова структура, особливості ведення.
81. Страхування адвокатської діяльності: зарубіжний досвід та шляхи впровадження в Україні.
82. Захист професійних прав та інтересів адвокатів в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
83. Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в Україні: статус, компетенція, порядок організації роботи.
84. Інститут безоплатної правової допомоги: правова природа та особливості адміністрування.
85. Системи безоплатної правової допомоги у зарубіжних країнах: моделі та загальна характеристика.
86. Правове регулювання надання адвокатами безоплатної правової допомоги в Україні.
87. Принципи державної політики України у сфері надання безоплатної правової допомоги та роль адвокатури у їх реалізації.
88. Суб'єкти права на отримання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні.
89. Укладання контрактів з адвокатами, що надають безоплатну вторинну правову допомогу.
90. Взаємодія адвокатів з центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги.
91. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної

правової допомоги. Заміна адвоката.

92. Особливості оплати праці адвоката за надання безоплатної правової допомоги.
93. Права та обов'язки адвоката, з яким укладено договір про надання безоплатної вторинної правової допомоги.
94. Особливості оподаткування адвокатської діяльності в Україні.
95. Адвокатура Великобританії.
96. Адвокатура США.
97. Адвокатура Франції.
98. Адвокатура Німеччини.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змін. та доп. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 59.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
5. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
6. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747- *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
7. Господарський процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
8. Кодекс поведінки європейських адвокатів: Прийнятий на пленарній сесії Ради адвокатських асоціацій та правових товариств Європи 28 жовтня 1988 р. із змін. та доп. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf).
9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 159.
10. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 9. Ст. 62 (з наступними змінами).
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві: Постанова Пленуму Верховного Суду

- України від 24.10.2003 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03#top>.
13. Правила адвокатської етики : Затв. рішенням звітно-виборного з'їзду адвокатів України 09.06.2017 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.
 14. Статут недержавної некомерційної професійної організації «Національна асоціація адвокатів України»: Затв. рішенням установчого з'їзду адвокатів України 17.11.2012 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/statut_naau.pdf.
 15. Положення про Раду адвокатів України: Затв. установчим з'їздом адвокатів України 17.11.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001418-12#Text>.
 16. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури: Затв. рішенням звітно-виборного з'їзду адвокатів України 09.06.2017 р. URL: <https://vkdka.org/wp-content/uploads/2017/11/PolojennyaProVKDKA2017.pdf>.
 17. Положення про помічника адвоката: Затв. рішенням Ради адвокатів України від 25.09.2015 р. № 113 із змін. та доп. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-07-25-polozhennya-109_5b597bee364e2.pdf.
 18. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю: Затв. рішенням Ради адвокатів України від 01.06.2018 р. № 80. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Rishennya/Polojennya_pro_stajuvannya.pdf.
 19. Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність: Затв. рішенням Ради адвокатів України № 120 від 30.08.2014 р. із змін. та доп. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2017-11-15-polozhennya-257_5a3933737f17a.pdf.
 20. Основні положення про роль адвокатів: Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. *Адвокатура в Україні*. К: Юрінком Інтер, 2000.
 21. Рішення конституційного суду України від 16 листопада 2000

- року щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 КПК України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення.
22. Про затвердження роз'яснення щодо наявності конфлікту інтересів при наданні правової допомоги клієнтам з різним процесуальним статусом в кримінальних провадженнях: Рішення Ради адвокатів України від 15.11.2019 р. № 120. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-11-15-r-shennya-rau-120_5def734362b20.pdf.
 23. Адвокатура В Україні: Правові основи. Організаційні засади. Адвокат у судочинстві. Оплата праці. Оподаткування. Міжнародні засади. К., 2000. 208 с.
 24. Адвокатська етика в мережі інтернет. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2016/04/Advokatska-etyka-merezhi-Internet_17_11_2018_2.pdf.
 25. Адвокатська етика. *Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск*. Одеса, 2019. URL: https://kdka.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/voa-AE-2019-OBL_.pdf.
 26. Алейніков Г. І. Роль адвокатури в формуванні української державності. *Українська державність: становлення, досвід, проблеми: Зб. наук. ст. (за матеріалами XII Харк. політол. читань)*. Х., 2001. С. 47-48.
 27. Андриевский С.А. Русские судебные ораторы в известных уголовных процессах XIX века. Тула : Автограф, 1997. 267 с.
 28. Бакаянова Н.М. До розуміння та застосування терміну «професійна правнича допомога». *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1-2. С. 23-24. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
 29. Бакаянова Н.М. Незалежність адвоката: сутність, межі, гарантії. *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1-2. С. 37-38. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
 30. Барщевский М.Ю. «Организация и деятельность адвокатуры в России» : научно-практ. пособие. Москва: «Юрист», 1997. 354 с.
 31. Бек У., Добош З. Основні стадії доказової діяльності адвоката у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2018.

- № 1. С. 4-7. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/2.pdf>.
32. Бочуляк Н.І. Принципи адвокатури як основоположні засади діяльності адвокатського самоврядування. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. Вип. 21. С. 34-41.
 33. Варфоломеева Т. Настоящее и будущее украинской адвокатуры. *Закон и бизнес*. 1996. 3 апр. С. 2.
 34. Варфоломеева Т.В., Русанов Б.В. «Советская адвокатура: задачи и формы деятельности». Киев: «Вища школа», 1983. 310 с.
 35. Васковский Е.В. «Организация адвокатуры». Одесса: «Типография Новороссийского университета», 1893. 784 с.
 36. Горбань Н.С. Гарантії адвокатської діяльності: поняття, генеза, значення. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 2. С. 284-289. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_2_58.
 37. Горецький О. Адвокат і медіатор – друзі навіки? *Юридична газета online*. 6 лютого 2020. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/advokat-i-mediator--druzi-naviki.html>.
 38. Джабурія О. О. Окремі проблемні аспекти створення та діяльності адвокатського об'єднання. *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1-2. С. 39-42. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
 39. Джабурія О. О. Щодо правового регулювання договору про надання правової допомоги у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». *Вісник Одеської адвокатури*. 2020. № 1-2. С. 32-33. URL: http://unba.odessa.ua/wp-content/uploads/2020/07/vestnyk_advokatury_2020-01-02_sajt.pdf.
 40. Довбищенко М. Українська адвокатура Волині литовсько-польської доби XVI-XVIII ст. : монографія. Київ. 2019. 288 с.
 41. Єфіменко М.Ю. Правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві. *Електронна бібліотека юридичної літератури Правознавець*. 2013. URL: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/12199/%CC>.
 42. Єфіменко М.Ю. Оформлення повноважень адвоката в цивільному процесі. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 7. С. 181-188.
 43. Заднепровский А. Принцип презумпции невиновности и адвокатская тайна. *Юридическая практика*. № 41 (251).

44. Захарченко Д.М. Особливості правового статусу адвоката як учасника адміністративних процесуальних правовідносин. *Наукова думка сучасності і майбутнього* : матер. XXXIII Всеукр. практи.-пізнав. інтерн.-конфер. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/64-tridtsyat-tretya-vseukrajinska-praktichno-piznaval-na-internet-konferentsiya/839-osoblivosti-pravovogo-statusu-advokata-yak-uchasnika-administrativnikh-protseesualnikh-pravovidnosin>.
45. Канарик Ю.С. Проблеми процесуального представництва в господарському судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 146-148. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/42.pdf.
46. Капля О. Забезпечення права на правову допомогу як принцип адміністративного судочинства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 107-111. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/8/23.pdf>.
47. Коліушко І., Куйбіда Р. Становлення адміністративного судочинства: деякі проблеми перехідного періоду. *Адвокат*. 2005. № 9. С. 3-6.
48. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Избранные произведения. М. 1956. 357 с.
49. Корнієнко І.В. Адвокатська етика у науковій спадщині Є.В. Васюковського. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 48. С. 461-467. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2163/Kornienko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
50. Кузнєцова З.В. Конституційні обмеження прав та свобод людини і громадянина. *Матеріали 74-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова* (м. Одеса, 27-29 листопада 2019 р.) / відп. ред. А. В. Смітюх ; ред. кол. Н. Л. Кусік, А. В. Левенець, Т. В. Степанова та ін. Одеса: Фенікс, 2019. С. 43-46.
51. Кузнєцова З.В. Зміни до Конституції України як фактор демократичного розвитку суспільства? *Матеріали 71-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова* (23-25 листоп. 2016 р., м. Одеса) / відп. ред.: О.О. Нігреєва. Одеса : Астропринт, 2016. С. 44-47.
52. Левенець А.В. Особливості міжамериканської системи захисту

прав людини. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та в світі. Треті юридичні читання: матеріали ювілейної всеукраїнської дистанц. конф. 10 квітня 2020 р.) / За заг. ред. Л.О. Корчевної, О.А. Чувакова. О.: Фенікс, 2020. С. 89-93.*

53. Левенець А.В. Інститут спеціалізованого омбудсмена в механізмі захисту прав людини та перспективи його запровадження в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія «Правознавство»*. 2018. Том 23. Випуск 1 (32). С. 7-14. (в співавторстві).
54. Макарчук В.С. Історія світової та вітчизняної адвокатури: навч. посіб. Львів, 2019. 308 с.
55. Маринів Н.А. Адвокат як суб'єкт доказування в адміністративному судочинстві України при вирішенні податкових спорів. *Právna veda a prax: výzvu moderných európskych integračných procesov*. 2015. 27-28 листопада. С. 146-149. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13058/1/Maryniv_146-149.pdf.
56. Меліхова Ю. О. Основні проблеми та напрямки вдосконалення інституту адвокатури в Україні на сучасному етапі розвитку. *Наше право*. 2017. № 3. С. 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2017_3_29.
57. Наджафлі Е.М. Основні організаційно-функціональні принципи здійснення адвокатської діяльності (відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). *Юридичний бюлетень*. 2018. Випуск 8. С. 371-380. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2018/8_2018/55.pdf.
58. Немиш П. Адвокатське представництво у цивільному процесі на прикладі України та європейських країн. URL: <https://unba.org.ua/publications/4648-advokats-ke-predstavnictvo-u-civil-nomu-procesina-prikladi-ukraini-ta-evropejs-kih-krain.htm>
59. Оверчук С.В. Відвід адвоката в кримінальному процесі внаслідок конфлікту інтересів. *Часопис національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2018. № 1(17). URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2018/n1/18osvvi.pdf>.
60. Остапенко Т.О. Становлення та розвиток адвокатури у радянській Україні (1919-1939 рр.). *Митна справа*. 2015. № 5 (101). С. 8-14.

61. Пілюк С.В. Кваліфікована юридична допомога як гарантія правового захисту. *Матеріали 73-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*, 28-30 листопада 2018 р. Одеса : Фенікс, 2018. С. 56-58.
62. Пілюк С. В. Етичні основи адвокатської діяльності. *Матеріали 74-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова*, 27-29 листопада 2019 р. Одеса: Фенікс, 2019. С. 52-54.
63. Савченко О. Досудове врегулювання господарських спорів. *Підприємство, господарство і право*. 2016. № 6. С. 66-70. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/06/14.pdf>.
64. Світлична Г.О. Адвокат у цивільному судочинстві: процесуальне становище, підстави та форми надання правової допомоги. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2016. Випуск 2. Т. 1. С. 99-103.
65. Святоцька В.О. Специфіка правового статусу адвоката та проблемні питання його участі в господарському процесі: аналіз українського законодавства й адвокатської практики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 1(7). С. 38-42. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1_2015/11.pdf.
66. Святоцька В.О. Забезпечення своєчасного допуску адвоката до підзахисного як найважливіша гарантія реалізації права на правову допомогу в кримінальному процесі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 18. Т. 1. С. 87-90.
67. Святоцький О.Д., Медведчук В.В. Адвокатура: історія і сучасність. Київ: «Ін Юре», 1997. 290 с.
68. Слива Л.В. Адвокатське самоврядування в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Цивілістична процесуальна думка*. 2015. № 1. С. 102-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tsprv_2015_1_26.
69. Тітко І.А. Конфлікт інтересів у кримінально-процесуальних правовідносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2014. Випуск 29. Т. 2. С. 201-204.
70. Стецовский Ю.И. Советская адвокатура: Учебное пособие для вузов. Москва: «Высшая школа», 1989. 218 с.

71. Стоянов А.Н. История адвокатуры у древних народов. Харьков: «Университетская типография», 1869. 310 с.
72. Фляжнікова Я.В. Чи торкнулась монополія адвокатури господарського процесу? *Право і суспільство*. 2018. № 5, Ч. 2. С. 62-67. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/5_2018/part_2/12.pdf.
73. Чудик Н. Правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 77-82. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/7624/1/%d0%a7%d1%83%d0%b4%d0%b8%d0%ba%20%d0%9d.pdf>.
74. Шпак М.В. Професійне представництво адвоката у цивільному процесі: монографія. Харків, 2020. 224 с.
75. Яновська О. Адвокатська таємниця як правова гарантія адвокатської діяльності. *Право України*. 1997. № 2.

Інформаційні ресурси

1. Відомості Верховної Ради України.
2. Урядовий кур'єр.
3. Голос України.
4. Офіційний вісник України.
5. <http://ovu.com.ua>
6. <http://www.rada.gov.ua>
7. <http://www.nau.kiev.ua>
8. <http://www.infodisk.com.ua>
9. <http://www.lawbook.org.ua>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ

Методичний посібник

*Для студентів економіко-правового факультету
Спеціальність: 081 «Право»
Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)*

Укладачі:
Суліко Валерійвна Пілюк,
Зоя Вікторівна Кузнєцова,
Анжела Вікторівна Левенець

Підписано до друку 01.12.2020.
Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 24,36.
Наклад 100 прим. Зам. № 2012-01.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com

